

PROGRAMA CURRICULARĂ A DISCIPLINEI LIMBA ROMÂNĂ

Titular curs și seminar: Lect. Dr. Ovidiu Drăghici

I. Obiectivele disciplinei:

- Aproprierea unui aparat terminologic și conceptual operant în studiul LRC;
- Realizarea unei imagini de ansamblu asupra disciplinei *limba română contemporană* ca studiu sincron (obiective și termen tehnic);
- Formarea capacității de interpreta unitățile fonetico-fonologice și cele lexico-semantică în virtutea trăsăturilor lor funcționale, a principiilor și normelor care asigură realizarea unor enunțuri corecte ca formă și înțeles, adecvate intențiilor de comunicare (orală și scrisă);
- Aprofundarea cunoștințelor privitoare la sistemul fonetico-fonologic și a celui lexico-semantic, aparținând variantei standard-literare a limbii române, ținând seama de cercetările în domeniu;
- Corelarea judicioasă a elementelor care definesc unitățile fonice și cele lexico-semantică într-un sistem dinamic, supus permanent înnoirii;
- formarea unei imagini de ansamblu asupra sistemului limbii române contemporane;
- apropierea și utilizarea unui inventar lexical bogat și nuanțat semantic;
- cunoașterea repartiției funcționale și stilistice a cuvintelor limbii române.

II. Forme și metode de evaluare:

Forme de evaluare:

- *Evaluare formativă* (continuă): lucrări de control, teme pentru acasă
- *Evaluare sumativă* (globală): examen final scris

Metoda de evaluare: 20% activitate la seminar, 30% prezentarea orală a temei individuale de cercetare, 50% examen final

III. Conținutul cursului / număr de ore pentru fiecare temă:

A) Limba română contemporană – realitate investigată și modele (10)

1. Comunicare. Semn. Tipuri de semne. Semnele limbii. *Limba* – sistem de semne dublu articulat(e). Expresie și conținut. Formă și substanță. Limbă, competență, cod, sistem, limbaj vs vorbire, performanță, mesaj, text, discurs. Sistem, paradigmă, corelație,

selecție vs structură, sintagmă, relație, combinare. Articularea semnelor. Macrosistemul. Nivelurile LRC și disciplinele corespunzătoare. Morfem, unitate lexicală / parte de vorbire, parte de propoziție, propoziție, frază. Textul. Formare de cuvinte vs flexiune. Rădăcină și radical. Morfonologia.

2. *Româna* – latina dunăreană. Substrat, strat, superstrat, adstraturi.

3. Teoria limbii / lingvistica generală / lingvistica „istorică”. Unitate în diversitate. Diasistemul. Tip, sistem, normă, vorbire. Descriere și prescriere lingvistică. Cultivarea limbii. Sistemul funcțional. Scriere și rostire. *Contemporan*, termen tehnic.

B) I. Articularea semnificantului sonor. (18 h)

1. Sunetul vorbit și proprietățile lui. Tipuri de fonetică. Domeniul fono-audio. Emiterea și recepția sunetelor articulate.

2. Fonetică vs fonologie. Convenții de reprezentare a unităților. Transcrierea românească tradițională și IPA. Fonem, invariantă vs sunet, variante / varietăți / variații. Continuu vs discret. Segmentare. Relație și corelație. Opoziție și contrast la nivel fonologic. Distribuție. Ocurență. Comutare. Permutare. Substituție. Caracteristici vs trăsături distinctive. Neutralizare și arhifonem.

3. Articularea semnelor vs articularea semnificantului. Emisia vocală. Contrastul primar. Emisia vocală minimală. Fonemic vs prozodic. Unitățile fonologice. Segmente: unitate ritmică, unitate accentuală, silabă, fonem. Intersegmente: bornă, tranziție nelegată, tranziție legată, jonctură silabică. Suprasegmente: contur intonațional, schemă constitutivă, schemă contrastivă.

4. Segmentele minimale. Sistemul fonemic – realitate și modele. Vocalele și consoane. Caracteristici articulatorii. Caracteristici acustice. Trăsături distinctive formulate în termeni de fonetică articulatorie. Subsistemul vocalic. Interpretări fonologice ale semivocalelor. [i∞]-ul asilabic postconsonantic. Subsistemul consonantic. Interpretări fonologice ale consoanelor [k'] și [g'].

5. Structura fonemică. Segmente vocalice complexe. Diftong și triftong. Segmente consonantice complexe. Tăietura silabică. Coarticulația. Alofonele vocalice. Alofonele consonantice.

6. Lege și accident fonetic. Alternanțe fonologice. Modificările fonetice accidentale.

7. Raportul rostire – scriere în româna actuală, aspecte descriptive și implicații normative. Sistem și structură fonematică vs sistem și structură grafematică. Fonem, sunet-tip, sunet vs grafem, literă-tip, literă. Foneme și grafeme – corespondențe.

Sistemul lexical al limbii române. Intuirea raporturilor sistematice dintre cuvinte, pe bază de exemple.

Structura etimologică a vocabularului românesc contemporan (cuvinte moștenite, împrumuturi, formații interne – mijloace de formare, cuvinte străine, cuvinte cu etimologie necunoscută).

Structura lexicală a cuvintelor românești. Analiză lexicală vs analiză gramaticală.

Relații lexico-semantice (sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie).

Familia lexicală.

Lexicologie românească (obiect, ramuri, relații cu alte discipline lingvistice).

Cuvântul – unitate lexicală. Structura cuvântului (fonetico-fonologică, morfologică, sintactică, semantică); motivare etimologică.

Cuvânt și unitate frazeologică.

Vocabularul ca ansamblu de cuvinte (structura și organizarea vocabularului).

Structura etimologică a vocabularului românesc contemporan (cuvinte moștenite, împrumuturi, formații interne – mijloace de formare, cuvinte străine, cuvinte cu etimologie necunoscută).

Tipuri de etimologii. Etimologia populară.

Relații lexico-semantice (sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie).

Onomasiologie românească.

Familia lexicală.

Ansambluri lexicale – câmpuri lexico-semantice.

Lexicografia românească contemporană. Elemente de tehnică lexicografică și tipuri de lucrări.

III. AUTOEVALUARE pentru examenul de *Lexicologie* din semestrul al II-lea

Forma de examinare: examen scris (subiect teoretic și exercițiu de analiză a unui cuvânt ca unitate lexicală).

1. Exemple de subiecte teoretice:

1. Obiectul lexicologiei.
2. Factori de sistematizare a vocabularului.
3. Tipuri de etimologii.
4. Cuvinte moștenite.
5. Împrumuturi moderne (tipuri și exemple).
6. Derivarea cu sufixe (criterii și tipuri).
7. Derivarea cu prefixe (criterii și tipuri).

8. Compunerea (definire, tipuri și exemple).
9. Conversiunea (definire, tipuri și exemple).
10. Sinonimia (caracteristici și tipuri).
11. Antonimia (caracteristici și tipuri).
12. Omonimia (caracteristici și tipuri).
13. Paronimia (caracteristici).
14. Familia lexicală (definiție și exemple).
15. Etimologia populară.
16. Dicționare explicative ale limbii române contemporane.
17. Lexic românesc și lexic internațional.

2. Model pentru exercițiul de evaluare la examenul scris:

A. *Enunț:* Se dă cuvântul Se cer:

1. *Analiza* structurii morfolexicale a cuvântului dat;
2. *Reconstruirea* familiei lexicale;
3. *Explicitarea* sensului/sensurilor cuvântului dat și al/ale cuvântului-bază;
4. *Integrarea* în serii lexicale a cuvântului-bază;
5. *Plasarea* cuvântului dat în subansambluri ale lexicului;
6. *Demonstrarea* posibilităților combinatorii la nivel frazeologic pentru

cuvântul-bază.

B. *Indicații:*

La 1. se cer: a) *segmentarea* cuvântului în morfeme lexicale;

b) *descrierea* afixelor (după toate criteriile);

c) *notarea* pentru fiecare segment a unei alte structuri (cuvânt) în care apare.

2. a) *identificarea* cuvântului-bază;

b) *enumerarea* a cât mai multe unități lexicale din aceeași familie;

c) *evidențierea* căii de îmbogățire a vocabularului prin care a apărut fiecare unitate din familia lexicală.

d) *modelarea* raporturilor de filiație dintre cuvinte printr-o schemă arborescentă;

e) *sublinierea* alternanțelor fonetice (acolo unde se manifestă).

3. a) *formularea* unor definiții cât mai adecvate realității desemnate de cuvânt;

b) *stabilirea* raportului între sensuri pentru *menționarea* tipului fiecărui sens;

c) *precizarea* variantei stilistico-funcționale în care apare sensul;

d) *construirea* unor enunțuri în cazul sensurilor dependente de context.

4. a) *studierea* implicării cuvântului în următoarele situații:
- face parte din una sau mai multe serii sinonimice,
 - face parte din una sau mai multe perechi de antonime,
 - are unul sau mai multe omonime,
 - are unul sau mai multe paronime;
- b) *indicarea* tipului de raport stabilit între cuvânt și ceilalți membri al unei serii lexicale;
- c) *ilustrarea* raporturilor identificate cu câte un enunț pentru fiecare unitate menționată.
5. a) *enunțarea* criteriilor și a claselor în care se încadrează cuvântul;
- b) *motivarea* repartizării într-un anumit subsansamblu după criteriul *psihologic*.
6. a) *găsirea* unor perifraze, locuțiuni, expresii (idiomatice) în care apare cuvântul;
- b) *explicarea* sensurilor acestor structuri.

IV. Bibliografie de elaborare a cursului

- *** *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.
- *** *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, Ediția a II-a, București, Univers Enciclopedic, 1996.
- *** *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
- *** *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediția a II-a, București, Univers Enciclopedic, 1996 (DEX₂)
- ACADEMIA ROMÂNĂ, INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN“, *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a V-a, București, Univers Enciclopedic, 1995.
- BIDU VRĂNCEANU, ANGELA, CĂLĂRAȘU, CRISTINA, IONESCU-RUXĂNDOIU, LILIANA, MANCAȘ, MIHAELA, PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, București, EȘ, 1997.
- BOULAKIA, GEORGES, *Unități ne semnificative* în Oswald Ducrot, Jean-Marie Schaeffer, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, București, Editura Babel, 1996, p. 250-263.
- COSERIU, EUGENIO, *Introducere în lingvistică*, Cluj, Editura Echinoc, 1995.
- COTEANU, ION (coord.), *Limba română contemporană, Fonetica, Fonologia, Morfologia*, București, EDP, 1985.
- DASCĂLU-JINGA, LAURENȚA, *Melodia vorbirii în limba română*, București, Univers Enciclopedic, 2001.

- DOMINTE, CONSTANTIN, MIHAIL, ZAMFIRA, OSIAC, MARIA, *Lingvistică generală*, București, Editura Fundației România de Măine, București, 2000.
- IONESCU, EMIL, *Manual de lingvistică generală*, București, Editura ALL, 1992.
- NEGOMIREANU, DOINA, *Limba română contemporană. Fonetica și fonologie. Noțiuni generale*, Craiova, Editura Universitaria, 2003.
- PETROVICI, EMIL, *Sistemul fonematic al limbii române*, în SCL XII, 1956, p.1-18.
- PUȘCARIU, SEXTIL, *Limba română I. Privire generală*, București, Editura Minerva, 1976.
- PUȘCARIU, SEXTIL, *Limba română II. Rostirea*, Ediție îngrijită de Magdalena Vulpe, București, Editura Academiei Române, 1994.
- ȘUTEU, FLORA, ȘOȘA, ELISABETA, *Ortografia limbii române. Dicționar și reguli*, București, Editura Floarea Darurilor / Saeculum I.O., 1996.
- TĂTARU, ANA, *Dicționar de pronunțare a limbii române – Romanian Pronouncing Dictionary – Rumänisches Aussprachewörterbuch*, ed. a II-a, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1999.
- TĂTARU, ANA, *Limba română. Specificul pronunțării în contrast cu germana și engleza*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997.
- TOMA, ION, *Limba Română Contemporană, Fonetica-fonologie, lexicologie*, București, Editura Fundației "România de Măine", 2000.
- TOMA, ION, *Limba română contemporană. Privire generală*, București, Editura Niculescu, 1996.
- VASILIU, EMANUEL, *Introducere în teoria limbii*, București, Editura Academiei Române, 1992.
- VASILIU, EMANUEL, *Scrierea limbii române în raport cu fonetica și fonologia*, Editura Universității din București, 1999.